

Valga Teataja



Valga valla infoleht

Juuli 2020 • Nr7 (26)

www.valga.ee

Suvekool ja augustikuu toovad Valka arhitektuuritudengid

Augusti esimesel poolel, nimelt 1.-16. augustini toimub Valgas Euroopa Arhitektuuritudengite Assamblee (EASA). Kahenädalase suvekooli raames koguneb Eestisse kakssada arhitektuuritudengit.

Juba 40. korda toimuv EASA suvekool on rahvusvaheline rändüritus, mis sel suvel leiab esimest korda aset Eestis. Seekordne sündmus eestvedaja MTÜ Eesti Noorte Arhitektide Liit kutsub külalised Valka, et tutvustada siinset ruumikultuuri, ühiselt sellesse panustada ja värsket energiat süstida.

Kui traditsiooniliselt on EASA-le tulnud tudengeid üle terve Euroopa ja ka mujalt maailmast, siis sel aastal kogunevad peamiselt naaberriikide ja Eesti enda üliõpilased. See annab võimaluse tugevdada omavahelist koostööd ja kutsuda kohale ka neid ruumiteemadest huvituvaid noori, kes ei õpi ilmtingimata arhitektuuri.

Valga ja Valka inspireerivad

Asukohavalikul pidasid korraldajad oluliseks, et üritus leiaks aset väljaspool Tallinna. Pealinna asemel, kus toimub juba niigi palju, otsiti kohta, kus ürituse mõju tajutavam oleks. Valga sobib mõõtkavalt EASA tööpõlluks: siin on võimalik sarnaselt varasemate suvekoolidega kaasa aidata kohalike probleemide lahendamisele. Valga kätkeb endas ühelt poolt paljudele Euroopa kahanevatele linnadele iseloomulikke muresid: mida hakata peale ruumi ülejäägiga, kui elanikkond kahaneb või fookused liiguvad teise kohta? Teisalt on kaksiklinn oma asukoha ja linnaehitusloolise tausta tõttu unikaalne ja põnev uurimisobjekt.

Suvekooli planeerimine on kestnud ligi kaks aastat ja selle aja jooksul on korraldajatel tekkinud linnaga eriline side, nii mõnigi tudeng on Valgast leidnud inspiratsiooni oma magistritöö jaoks. Sel kevadel kaitses Ann Kristiin Entson EKA-s magistritöö Valga keskvaljaku tulevikuvisionist ja Margus Tammikul on käsil enda magistritöö raames Valga arhitektuuriresidentuuri loomine.

Suvekooli teema: apaatia

Kahe nädala jooksul toimuvates töötubades, loengutel ja seminaridel lahatakse ürituse keskset teemat - apaatiat. See on fenomen, mis köitis korraldajaid - noori arhitekte - just ruumiloomega seoses. Apaatsust peetakse tundeelu tuimenemise kõrgeimaks astmeks - puudub reaktsioon välistele ja sisemistele sündmustele, puudub refleksioon ja tagajärg.

Apaatial puudub füüsiline kuju, aga selle mõju väljendub nii avalikus ruumis kui arhitektuuris, kus see ükskõiksuse seisund viib hoolimatuse ning jõuetuseni, pärssides ruumi paranemist. Vahel tundub, et arhitektuurikultuuri laia osa iseloomustab stampidesse



Autor: Liina Liis Pihu. Installatsiooni ehitamine 2016. aastal Nidas toimunud EASA-l.



Autor: Karolin Kaup. Suvekooli noored eelmisel suvel Šveitsi mägedes.

vajumine, pseudoprobleemide lahendamine ja Exceli tabelis järje ajamine. Võimalus sääraseks tööpõlluks tekitab noortes arhitektides ükskõiksust, hoolimatust ja apaatsust meie enda valitud eriala suhtes. Arhitektide probleemilahendused jäävad pahatihti füüsilisse maailma ega küsi, kas muudatusteni võiks jõuda väärtusruumis.

EASA 2020 küsib, milline on apaatia mõju isiklikul tasandil ja kuidas see väljendub kollektiivis. Mis põhjustab apaatiat ja kuidas sellega elada?

Programm on mitmekülgne

Kokkutuleku raames viiakse läbi erinevaid töötubasid, toimuvad loengud ja seminarid ning augustikuu võib neid tegevusi siin-seal linnas kohata. Suvekooli üks peamisi eesmärke on pakkuda alternatiivi akadeemilisele õppele, mistõttu viivad kahe nädala jooksul toimuvaid töötubasid läbi noored arhitektid ja tudengid ise. Näiteks on plaanis korrastada



Autor: Ann Kristiin Entson. Tudengid Jiri Tinteraga Valga ekskursioonil.

Valga keskvaljakul asuvat kollast maja (Kesk 19) ja tuua sellesse paariks nädalaks tegevused, mis ärataksid mitmeks aastaks seisma jäänud maja ellu.

Samuti asutakse kahe soome arhitekti Joonas Parviaineni ja Ella Prokkola eestvedamisel looma kogukonnaaeda Valga noortekeskuse hoovi, kuhu koos kohalikega on kavatsus ehitada nii taimeaed kui ka pitsaahi ja vabas õhus ajaveetmise koht. EKA sisearhitektuuritudengid püstitavad aga Pedeli jõe

Täpsem info:

Veeb: <http://easaestonia.ee/>
Facebook: <https://www.facebook.com/EASAEstonia>

Tähtsamad sündmused:

- 1. augustil suvekooli avaüritus Keskvaljakul;
- 8. augustil Arhitektuurikohvik Kesk 19 hoovis;
- 15. augustil suvekooli tulemusi tutvustav tuur.

äärde kevadise kursuse raames projekteeritud installatsiooni, mis ka peale augustikuud kõigile kasutamiseks jääb. Veel võib linnast leida erinevates töötubades valmivaid kunstiteoseid ning installatsioone, mida luuakse nii keraamikast kui vanast elektroonikast.

Lisaks töötubadele on suvekooli kavas avalikud loengud, mida on kuulama oodatud kõik huvilised. Näiteks kõneleb arhitekt ja EASA vilistlane Roland Reemaa 7. augustil lisaks muule ka rahvusvahelise võrgustiku loomise tähtsusest ning 12. augustil arutleb Tartu Ülikooli ökoloog Aveliina Helm inimese ja looduskeskkonna koostoomimise ning bioloogilise mitmekesisuse üle. Veel astuvad üles Eve Komp ja Liina Liis Pihu, Jiri Tintera, Ivan Sergejev, Lars Erik Mattila, Mattias Malk, Rasmus Pikk, Ann Mirjam Vaikla jt.

8. augustil toimuval Valga kohvikute päeval on avatud ka arhitektuurikohvik. Keskvaljakul paikneva Kesk 19 hoone hoovis pakuvad eri riikide noored oma kodumaa maitseid. Lisaks on sel päeval võimalik suvekooli töötubades kaasa lüüa.

Suvekool lõpeb töötubade tulemuste esitlusega 15. augustil, kuhu on oodatud kõik huvilised. Ekskursiooni käigus külastatakse kõiki töid ning autorid tutvustavad oma paarinädalase toimetamise vilju. Mitmekülgse programmi toel soovivad tudengid mõtiskleda nii üldise eluolu üle kui ka tegeleda kohalike teemadega ning kutsuvad kõiki kaasa mõtlema ja käsi külge lööma!

Ann Kristiin Entson
Mari Möldre
Madli Kaljuste

Sada päeva vallavanemana: töövilju maitseme sügisel



Foto : erakogu. Valga vallavanem Ester Karuse

See oli ilmselt saatuslik kokkusattumus, et Valga vallavanemaks valiti mind kõige sügavama kriisi tipus: täpselt samal päeval, 13. märtsil, mil Vabariigi Valitsus kinnitas koroonaviiruse leviku tõkestamiseks ette nähtud eriolukorra abinõud. Seega asus uus vallavalitsus ametisse täiesti enneolematus olukorras, millega tuli end ülikiirelt kurssi viia ja ruttu tegutseda – pea ees vette hüpata ja ujuma hakata.

Arusaadavalt puudutas eriolukorraga kaasnev ajutine piirisulgemine piirilinna Valgat

väga otseselt ja üsna valusalt. Seetõttu tuli ühe esimese sammuna esitada peaminister Jüri Ratasele kui eriolukorra juhile palve võimaldada Valga-Valka piiri ületuseks eriluba. Seda oli vältimatult vaja mõlemalt poolt piiri ületavate töötajate jaoks, et olulised tööandjatest ettevõtted suudaksid säilitada raskel ajal töövoime ega kannaks korvamatut kahju.

Õnneks saatis meie ettevõtmist edu ja Valga elanikele hakkas kehtima erand. Ometigi oli vallavalitsuse tegevus nii või teisiti seotud piiriületusega, olgu selleks siis inimeste nimekirjad, taotlused või midagi muud. Vestlesin isiklikult paljude murelike elanikega ja vastasin nende küsimustele.

Niisiis tähendas kriisi puhkemine vallavanemale vajadust otsesuhtluseks ettevõtjate ja asutustega – tööalast võimalust kiirendatud korras ametisse sisse elada, kui nii võib väljenduda. Suhtlesime pidevalt politsei- ja piirivalveameti, terviseameti, Valga haigla ja teiste ametkondadega ning pidasime iga päev kriisikomisjoni koosolekuid. Omavalitsuse ülesanne oli kontrollida piirangutest kinnipidamist, nagu näiteks koolide sulgemine. Tuli hoida kõigel silma peal, tavapärasem töörütm hakkas taastuma alles mai keskpaigast.

Ise oleksin küll soovinud kriitikutelt mitte iga hinna eest vigade otsimist, vaid pigem mõistvat suhtumist ja isegi ühtset tegutsemist sel erakorralisel perioodil.

Mõistagi ei jäänud sel keerulisel ajal elu päris seisma. Peaminister Ratas tegi välkviisi, saabudes helikopteriga Valga piiripunktidesse kohe eriolukorra alguses, et veenduda piiriületuse toimimises. President Kersti Kaljulaid külastas Valgat aga hiljaaegu ja võis oma silmaga näha linna uuemaid arendusi nagu Kuperjanovi 12 asuv niinimetatud lõvidega maja ja keskväljak, mille ümbrus vajab omakorda edasist väljaehitust.

Riigipea visiit oli teretulnud ka seetõttu, et saime üheskoos Valka ringkonnaduuma esimehe Vents Armands Krauklisega arutada

edasist piirilinnade koostööd. Suhtlemine Valka juhtidega on neil päevil olnud mõisteta- vatel põhjustel iseäranis intensiivne.

Kui otsida viirusest põhjustatud kriisist midagi kasulikku, siis töökorralduse paratamatu seisaku ajal leidis ka aega mõelda tulevikule ja pidada plaane. Ühtlasi sai lõplikult selgeks, et omavalitsuses võtab kõik tunduvalt kauem aega kui eraettevõtluses. Näiteks võib suuremate projektide hankesse jõudmine võtta reaalselt aega vähemalt pool aastat.

Tuleb järgida kõiki vastavaid toiminguid ja protseduure, seega on vaja varuda kannatust, kuna otsustusprotsess lihtsalt on selline. Pealegi ei olnud meil teist võimalust, kui lähtuda eelmise valitsuse kinnitatud eelarvest ja struktuurist, mis seadis tegevusele teatud piirid.

Siinkohal ei saa ilmselt mööda minna kriitikat, mis ei ole kõige meeldivam. Kindlasti on kõik lugejad kuulnud heast tavast anda uuele valitsusele sada kriitikavaba päeva.

Aasta tagasi ütles president Kaljulaid, et kuna sellest tavast enam ammu kinni ei peeta, võiks nüüd võtta 100 vihavaba päeva. Kas oli ehk liiga naiivne eeldada, et Valga vallavalitsusele antaks need sada päeva kas siis kriitika- või vihavabalt? Eriti just arvestades eriolukorda ja üldist teadmatuset öhkkonda.

Ise oleksin küll soovinud kriitikutelt mitte iga hinna eest vigade otsimist, vaid pigem mõistvat suhtumist ja isegi ühtset tegutsemist sel erakorralisel perioodil. Kahju küll, kuid seda paraku ei juhtunud, aga eks elame edasi ja oleme suure kogemuse võrra rikkamad. Teatavasti on valda juhtimas noor ja värske meeskond koos küpsema elu- ja töökogemusega inimestega. Selline kooslus on igati õige ja omavaheline meeskonnatöö toimib hästi.

Olen kindlalt seda meelt, et kasutada tuleb avatud käitumismudelit kõiges, mis puudutab valla juhtimist. Tajun selgesti, et valla elanikud on väsinud vastasseisudest ja võimumängudest. Nad ootavad selle asemel vallavalitsuse ja volikogu vahel elementaarset koostööd.

Pahandused kanduvad ju kaugemalegi ja rikuivad valla mainet. Sellest on juttu olnud varemgi. Loodan, et nüüd suudame kõik koos kodurahust kinni pidada ja usaldamatuse õhutamisest üle saada.

Valga vallas on käimas paljud investeerin- gud, kuid kirjeldatud põhjustel saame oma töövilju maitsema hakata mitte varem kui sügisel.

Siiski saab juba praegu välja tuua paar saavutust. Nimelt oleme korda tegemas bussipea- tusi ja spordiväljakuid, plaan on rajada koerte jalutusväljak ning laiendada Pedeli-äärset ter- viserada.

Samuti algab peagi Pika tänava ja Tartu maantee ringristmiku ümberehitus. See objekt on minu hinnangul eriti oluline, kuna tegu on linna ühe nii-öelda visiitkaardiga, sest selle ristmiku kaudu sisenetakse Valga linna nii Pärnu, Viljandi kui ka Tartu suunal. Kui aastaid riivas *ee ala silma oma plastikpii- retega, siis nüüd saab ristmik nüüdisaegse lahenduse ja ilme.

Eks igas halvas asjas võib leida midagi head. Möödunud kriisiperiood tõi kaasa Eesti valitsuse otsuse eraldada omavalitsustele riigi lisaelarvest 130 miljonit eurot, millega lee- vendatakse koroonaviirusest tingitud kriisi tagajärgi ja turgutatakse majandust. Nüüd- seks on selgunud toetuse suurus Valga vallale ja see on 1,6 miljonit eurot. Mõistagi on lisa- raha saamine väga tervitatav ja kulub marjaks ära. Näiteks teedeehituseks on eraldatud 484 000 eurot.

Praegu käibki põhitöö selle ümber, kuidas summasid võimalikult otstarbekalt rakendada ja vallale kasu tuua ning elu paremaks muuta.

Vallavalitsus jätkab suvel oma tööd usinalt – ikka selleks, et esimesed käegakatsutavad viljad juba sügiseks valmiks.

Ester Karuse, Valga vallavanem
(Arvamuslugu ilmunud 22. juunil 2020
Lõuna-Eesti Postimehes)

Muudatused vanemahüvitise maksmisel

1. juunist jõustusid perehüvitiste seaduse kolm muudatust, mis teevad vanemahüvitiste ja -puhkuste süsteemi paindlikumaks ning võimaldavad töö- ja pereelu paremini ühildada. Edaspidi saab vanemahüvitise maksmist kalendrikuude kaupa peatada ja jätkata. Lisaks hakatakse maksta isa täiendavat vanemahüvitist, millega kaasneb 30-päevane isapuhkus. Tõuseb ka järjes- tikku sündivate laste vanusevahe piir 2,5-aastalt 3-aastale, mil säilib eelmise lapsega saadud vane- mahüvitise summa, kui uue lapse vanemahüvitise suurus on väiksem kui eelmise lapsega. Kui siiani maksti vanemahüvitist lapse pooleteise aastaseks saamiseni, siis nüüd tekib vanematel võimalus hüvitise saamise aega vastavalt oma pere vajadustele planeerida. Vanemahüvitise saa- mist saab edaspidi kalendrikuude kaupa peatada ja uuesti jätkata kuni lapse 3-aastaseks saamiseni. Teise olulise muudatusena on isadel võimalik

edaspidi jääda isapuhkusele senise 10 tööpäeva asemel 30 kalendripäevaks. Selle perioodi eest hakatakse maksta isa täiendavat vanemahüvi- tist ning seda saavad kõik isad, hoolimata oma eelnevast töösuhtest. Pikendatakse ka järjestikku sündivate laste puhul samas suuruses vanemahüvitise maks- mist 2,5-aastalt 3-aastase sünnivahemikuni. Kui järgmine laps sünnib perre enne, kui eelmine on saanud 3-aastaseks, vaadatakse esmalt, kas uue lapsega oleks vanemahüvitis suurem või väiksem. Kui see oli eelmise lapsega suurem, saab vanem ka järgmise lapsega selles summas vanemahüvitist. Nii vanemahüvitise saamise peatamise ja jät- kamise kui isapuhkusele jäämise sooviavalduse saab esitada sotsiaalkindlustusametile iseteeninduse kaudu.

Õnnitleme juulikuu eakaid sünnipäevalapsi!

98. sünnipäev Laine Reinsoo Elsa Agate Grave	95. sünnipäev Vera Palaus	80. sünnipäev Elvi Kängsepp Roza Pantelejeva
96. sünnipäev Niina Aalde	90. sünnipäev Jerzy Jan Biechonski Silvia-Elfride Sumberg	Tamara Mumm Victor Marten Olev Saareleht Ligita Šemeleva Leida Rämmar Silva Dementjeva Vladimir Novitski Leili Pöldve Viivi Elstein
	85. sünnipäev Viktor Hanson Salme Allik Eve Uibopuu Benita Köller Helmi Vanags Nina Hrechkina	



Võidupüha tähistamine ja võidutule jagamise tseremoonia toimus Lüllemäel Vabadussõja mälestusmärgi juures. Sealt toimetas vallavanem Ester Karuse motoklubi Carma tsiklimeeste saatel võidutule Valga Vabadussõja ausamba juurde, kust soovijail oli võimalik osake sellest kaasa võtta koduse jaanitule süütamiseks.



Haigekassa ootab naisi rinnavähi sõeluuringule

Eestis kutsutakse rinnavähi sõeluuringule 50–69-aastaseid ravikindlustatud naisi iga kahe aasta järel. Tänavu on kutsutud sõeluuringule ravikindlustatud naised, kes on sündinud aastatel 1953, 1954, 1958, 1960, 1962, 1964, 1966, 1968 ja 1970.

Sihtrühma kuuluvatele naistele saadab vähi sõeluuringute register nimelise kutse. Kui e-posti aadress puudub, siis saadetakse paberkutse rahvastikuregistris märgitud aadressile. Uuringus osalemiseks aga ei pea ilmtingimata jääma kutset ootama. Kui sünniaasta on täna-

vuste kutsesaaajate nimekirjas, tuleb helistada endale sobivasse tervishoiuasutusse.

Lisaks haiglatele on võimalik rinnavähi sõeluuringut teha ka mammograafiabussides, mis külastavad Eesti erinevaid maakondi terve aasta vältel. Sõeluuringut teostavate raviasutuste ja mammograafiabusside kontaktid on leitavad haigekassa veebilehelt.

Mammograafiabuss Valgamaal:

- Valga haigla ees, Peetri 2 27.07–14.08.2020
- Tõrva tervisekeskuse hoovis,

26. juunil tähistati pidulikult Johan Müllersoni 150. sünniaastapäeva mälestustahvli avamisega Valgas Vabaduse 26. Johan Müllerson oli kunagine Valga linnapea, aktiivne seltsitegelane ja populaarne rahvamees.

Fotod: Valga vallavalitsus

Tartu 1 17.08–21.08.2020

- Valga Haigla ees, Peetri 2 16.11–20.11.2020
- Registreerimine: 731 9411 (tööpäevadel kell 8.00–16.00)

Mammograafiat tehakse alates 30. eluaastast rinnakaebustega naistele arsti saatekirja alusel ja alates 50. eluaastast ennetusena iga kahe aasta järel. Uuring on ravikindlustatud naistele tasuta. Uuringule pääsemiseks ei pea kuuluma sõeluuringu sihtühmaga. Uuringule suunab vajadusel ka pere- või naistearst.

Valga valla planeeringu teade

Detailplaneeringuala piiri muutmine

Valga Vallavalitsus algatas 19.02.2020. a korraldusega nr 40 Lüllemäe küla, Kirikumõisa tee 14 krundi osale kavandatava reoveepuhasti detailplaneeringu koostamise. Planeering algatati eesmärgiga määrata ehitusõigus reoveepuhasti ehitamiseks. Valga Vallavalitsuse 01.07.2020. a korraldusega nr 228 otsustati suurendada planeeringuala piiri. Muudetavates piirides on planeeringuala ligikaudu 4800 m². Reoveepuhasti detailplaneeringuala piiri suurendamine otsustati kahte asjaolu arvestades:

1. Et tagada suuremad võimalused reoveepuhasti asukoha valikuks ja ehitusõiguse määramise kokkuleppe saavutamiseks planeeringuala piires.

Lüllemäe küla elanikud ja Lüllemäe Põhikool on avaldanud arvamust, et kavandatav reoveepuhasti ei sobi avalikult kasutatava ruumi lähialale. Valga Vallavalitsus analüüsis erinevaid võimalusi ja jõudis järeldusele, et kõiki asjaolusid arvestades, sh kaaludes otstarbekust, mõistlikkust ja säästlikkust ning huvide tasakaalustamist, on võimalik detailplaneeringu menetluse käigus jõuda kõiki osapooli rahuldava kokkuleppeni planeeringuala piiri suurendades. Sellisel juhul on võimalik määrata reoveepuhasti ehitusõigus võimalikult kaugemale avalikult kasutatavast Kirikumõisa teest. Planeeringu menetluse käigus kokku lepitud asukoht, hoonele määratud arhitektuursed tingimused ja krundi haljastuse põhimõtted tagavad planeerimislahenduse

elluviimisel loodava keskkonna kvaliteedi.

2. Maanteeamet on esitanud seisukohad algatatud planeeringu koostamiseks, mis mh sisaldab tähelepanu juhtimist, et kõik planeeringuga kavandatud, sh liikluslahendused peavad jääma planeeringuala sisse. Sellest tulenevalt suurendatakse planeeringuala piiri üle Kirikumõisa tee kergliiklusteeni.

Valga Vallavalitsuse 1.07.2020. a korraldusega nr 228 ja detailplaneeringu materjalid on avalikustatud Valga valla veebilehel <https://www.valga.ee/238>

Lenna Hingla,
planeeringute juhtivspetsialist

MTÜ Valga Abikeskus pakub suvisel koolivaheajal tegevust ja tasuta lõunasööki Valga valla vähekindlustatud perede lastele.

Tegevused koos tasuta lõunasöögiga lastele toimuvad tööpäeviti (esmaspäevast reedeni) alates 1. juulist 28. augustini MTÜs Valga Abikeskus (Lembitu 2, Valga linn). Päev kestab kella 10.00 - 14.00. Lapse registreerimiseks on vajalik etteteatamine telefonil 5386 6825, samalt numbrilt saab ka lisainfot.

Sotsiaalhoolekanne vajab vabatahtlikke

Värskest lõppenud eriolukord ja sellega seoses mõnelegi üksikule eakale inimesele üsna rusuvana tundunud „koduarest“ on seljatanud. Julgematel on juba plaanis lühemad reisid ja pisemad peod. Ettevaatlikumad hoiavad endiselt kodu ligi. Kriis tõi välja meie elukorralduse nõrkused ja tugevused ja andis märku muutustest, millega tulevikus peame arvestama. Üks ammu ennustatud areng on e-kaubanduse mahu kasv. Täna veel ei jõua toidukuller Tallinna, Tartu või Pärnu linnasildist paarkümne kilomeetrist kaugemal asuva tellijani. Mõnel pool on toidu kojukandel abikäe ulatanud ettevõtjad: väikesed firmad või suuremad kaubandusketid, kes laiendavad kojukande areaali. Hoolekandetoetajad peavad paratamatult sellist võimalust oma töös ära kasutama. Koduhooldustöötaja asemel toob liikumispude

või terviseprobleemi tõttu koduseinte vahele jäänud inimesele toidupaki tulevikus kuller. Valga vald on muuseas üks osapool toiduringi projektis, mille abiga tahetakse luua väiketootjate jaoks tarbijale koju või kodulähedasse jaotuspunkti toimetamise võrgustikku. Selle sissejuhatuse lühike mõte on: kuigi koduhooldustöötaja amet ei kao, muutub lähiaastail nende töö sisu. Pigem vähem abistamist ja rohkem hooldamist. Aga nii täna kui ka homme on väljaõppinud sotsiaal- ja hooldustöötajate kõrvale vaja mitteprofessionaale. Nendeks mitteprofessionaalideks on loomulikult pere liikmed ja sugulased, naabrid, klubi-, seltsi- või ühingukaaslased. Aga ka organiseeritud vabatahtlikud. Valga naaberomavalitsustes on organiseeritud vabatahtlikud tegevad juba mõnda aega. Võrus korraldab nende tegevust

alates 2018. aastast külaliikumine Kodukant. Viljandis on mitmendat kümnendit tegevad seltsidaamide hellitavat nime kandvad tegusad ja tersed proudad. Nad on mõnele inimesele lihtsalt vestluspartneriks, teisele nõuandjaks, kolmandale abistajaks kalendri pidamisel, kadunud telepildi ülesotsimisel või mõne kokkuleppe tegemisel. Seltsidaami „töö“ võib tegijale olla meeldiv ja hariv. Vestluspartnerid tahavad arutleda väga erinevatel teemadel: teatrist ja muusikast, kliimaprobleemidest, (lapse)laste kasvatamisest, spordietikast ... Muidugi on vabatahtlikud Valgamaal ja Valgas olemas. Sedalaadi tegevus on harilikult pensionäride ühenduste, kirikukoguduste, ametiseltsingute korraldada. Kuid on palju eakaid, kes taolistesse võrgustikesse ei kuulu ja ei ole ka sotsiaaltöötajate vaateväljas. Vallal on

mitmed partnerid lastega tegelevate mittetulundusühingute hulgas. Nende tähelepanu all on nii lasterikkad kui puuetega lastega pered, vähekindlustatud perede lapsed. See kõik on vajalik ja tänuväärne töö, kuid tähelepanu eakatele võiks kogukonna poolt olla pisut rohkem. Vald toetab sotsiaalprobleemidega tegelevaid mittetulundusühinguid rahaliste toetustega. Toetuste taotluste esitamise järgmine tähtaeg on 1. detsember. Aeg voolab ja ühiskond muutub. Mis ei muutu, on inimese vajadus suhelda, omada sõpru ja tuttavaid. Kindlasti leidub valgalaste hulgas inimesi, kes tahavad olla seltsiliseks eakatele või koguni selle tegevuse korraldajaks. Sotsiaaltöö teenistus on valmis teiega koostööks.

Jüri Kõre,
sotsiaaltöö teenistuse juhataja

Valga Militaarmuuseum püssi põõsasse ei viska, vaid valmistub kuulsaks festivaliks

Usutavasti ei vaja Meelis Kivi nimeline härrasmees, Valga linna aukodanik aastast 2013, meie lehelugejale lähemat tutvustamist. Kes siis ei teaks, et Meelis Kivi on Euroopa ühe omanäolisema militaarmuuseumi-teemapargi looja. See isamaalise suunitlusega muuseum on vägagi populaarne paigalaste seas ja kogunud üha enam tuntuks piiri taga.

Eelmisel, 2019. aastal, külastas muuseumi – ametliku nimega SA Valga Isamaalise Kasvatuse Püsiekspositsioon – 12500 inimest. Ühtekokku leidsid tee militaarteemaparki, ja ühtlasi Valga linna, huvilised tervelt 74 riigist.

Ka sel aastal saab 22. – 23. augustil toimuma linna rahvusvaheline tippüritus – Valga militaarakaloo festival, Baltikumi suurim, mille peakorraldaja on mõistagi Meelis Kivi. Tublisti kuulsust kogunud üritus toimub juba kaheteistkümnendat korda, küll mõnevõrra väiksemas mahus ja hajutatumalt. Ometigi saab taas näha näidislahingud, sõjameeste marssi koos sõjatehnikaga läbi linna, toimuvad jõustruktuuride esitlused ja vanavaralaat, esinevad ansamblid ja tegevusi jagub suurematele ja väiksematele.

Uno Kaskpeidi mõte viidi ruttu ellu ja ekspositsioon aina kasvas

Nende teadmistega varustatult tegin asja Kuperjanovi ja Pika tänava ristmiku juures asuvale ekspositsioonialale, et värske valgalsena kõiges oma silmaga veenduda ja kohtuda mehega, kes teostab jätkuvalt oma elutööd.

Meelis Kivi meenutab esmalt seda, kuidas asjad alguse said – ajal, kui ta oli tulnud teenistust jätkama Eesti-Läti piiril paiknenud Valga piirivalvepiirkonna ülema asetäitjana. Ülemaks oli ei keegi muu kui Uno Kaskpeit, praegune Riigikogu liige, kes tuli mõttele asutada piirivalve ajalootuba. Selle teostus toimus ruttu, kuna ohvitserkonna toetus oli suur, nõnda lükati ühiselt käima ekspositsioon

„Lõuna-Eesti Ühistöö“ – praeguse püsiekspositsiooni ja muuseumi n-ö eelkäija. Esialgu veel legaliseerimata tegevusse olid haaratud kõik Lõuna-Eesti jõustruktuurid: Kaitseliidu Pärnumaa, Sakala, Võrumaa ja Tartu malevad, Tartu üksik-jalaväepataljon, Kuperjanovi jalaväepataljon, Kaitsepolitsei ja Politsei-ja Piirivalveamet oma kohaliku kontoriga ja teisedki. Kaasa tõmmati ka lätlased, Läti Päästeteenistus ja Läti Politsei. Toonased koostööpartnerid on jäänud Meelis Kivi kaasteelisteks tänaseni.

Nõnda saab tänase asutuse sündimise päevaks lugeda 29. septembrit 2000. aastal, kui asutati SA Valga Isamaalise Kasvatuse Püsiekspositsioon, asukohaga Pikk tänav 16 Valga linnas. Eesmärgiks oli isamaalise kasvatuse edendamine kodanikualgatuse korras ja Lõuna-Eesti jõustruktuuride ajaloo ja tegemiste esitlus.

Kivi sõnul tundus kogu ettevõtmine sedavõrd ahvatlev, et peagi tekkis soov muuta kuivavõitu tunduvat ajalugu tunduvalt atraktiivsemaks, nõnda tehti juurde relvatuba koos relvaekspositsiooniga (Eesti suurimaid), oma nurgakesed said Kaitsepolitsei, Politsei ja Piirivalve, samuti Päästeamet – ekspositsioon üha kasvas, ka tank T-34 seisis juba hoovi peal.

Samal ajal seisis Meelis Kivi ise raske otsuse ees, kuna teenistuses oleva ohvitserina oli talle ette nähtud tagasiviimine peastaapi Tallinnas, seda juba kolonelleitnandi auastmes. Major Kivi tegi paljude jaoks uskumatult „lulli“ valiku, kuna läks paar kuud enne ametikõrgendust erru ja valis pühendumise alustatud ettevõtmisele. Nüüd poetab ta muheledes, et kui toonane kaitseväge juhataja Ants Laaneots hiljem Valgas isamaalises muuseumis kohal käis – ta loovutas oma mundri eksponaadiks –, siis pidi erukindral tunnistama, et tegemist on vägeva värgiga.

Ikkagi oldi toona keerulises olukorras, Kivi unistus oli luua riiklik muuseum koos riikliku rahastusega, paraku sattusid ajad olema ebasoodsad. Just siis võeti suund maakonna-muuseumide muutmisele sihtasutusteks – las teenivad ise endale tulu – mille tagajärjel suri välja mõnigi Lõuna-Eesti muuseum. Samuti oli Piirivalveameti juhtkond kõhkleva seisukohal – kas „väike“ Valga ikka vajab sedavõrd suurejoonelist muuseumi?

Lahendus saabus 2008. aasta suvel, kui Valga Linnavolikogu otsusega sai asutatud ja notariaalselt kinnitatud Teemapargi ehk siis muuseumina tegutseva SA VIKP asutamisdokumendid. Loodi ka nõukogu, kuhu teiste seas kuuluvad nii Siseministeeriumi kui ka Kaitseministeeriumi esindaja – see on muuseumi efektiivseks tegutsemiseks igati oluline.

„Sageli küsitakse, mille poolest eristutakse teistest muuseumidest,“ märgib Meelis Kivi ja vastab ise. „Eristumegi just selle poolest, et

me liidame ühe riigi kõiki jõustruktuure. Me ei tegele mitte ainult ajaloo uurimise, säilitamise, kogumise ja tutvustamisega, vaid ka militaarfestivaliga, perepäevadega, ühisürituste korraldamisega, nagu linnade, valdade, omavalitsuste päevad jms. – tõmmates kaasa ka piiriülesed Läti jõustruktuurid – just sellega eristume selgelt teistest sõjandusmuuseumidest kogu Euroopas,“ sedasi võtab Kivi asja kokku.

Ellujäämiseks tuleb aktiivselt reklaamida, palju suhelda ja pakkuda erinevaid tegevusi

Meelis Kivi sõnul toimub militaarmuuseumi rahastamine selliselt, et kogu kompleksi haldamiseks annab peamise toetuse Valga vald, osa tuleb Kaitseministeeriumilt Milfesti korraldamiseks, lisaks jagab Siseministeerium teatud summa värbamistegevuseks ja laagrite korraldamiseks. „Toetuse kogusumma võib tunduda suhteliselt suur, aga kogu kompleksi haldamine ja korrashoid lausa sööb raha. Otsustage ise, täna on töötajate palganumber 900 eurot miinus maksud. Sageli tuleb tellimuste tõttu tööl olla 7 päeva järjest ja niiviisi nädalate kaupa. Tunnen kaasa meeskonnale, nad on pidanud palju läbi elama, aga pole parata, lihtsalt tuleb välja tulla, teha tööd ja teenida ...“

Võrdluseks, et Eesti Sõjamuuseum – kindral Laidoneri Muuseum, mis omab riikliku sõjandusmuuseumi staatust, kasutab sama suurusjärguga töö jaoks 24 inimest. Valgas tuleb hakkama saada viiekesi ja kuna jõud kõigest üle ei käi, siis on Kivi rakkesse pannud nii abikaasa kui poja, kes on teinud algusest peale kõik arvutitööd. Kogu meeskonnas teevad kõik kõike: kui vaja, võetakse kühvel kätte, kui vaja, roogitakse lund – Kivil endal ei tule pähegi mõtet nautida mugavat direktorielu kabinetis. Suurimaks väärtuseks on kümned vabatahtlikud, ilma nendeta poleks paljutki kavandatud teoks saanud. Nii taastati militaarteemapargi väliatraktsioon – Teise maailmasõja aegne lahingupaik Sooru küla lähedal koos kaevikutega, punkrite ja laskepesadega – tänu vabatahtlike entusiasmile, kes olid appi tulnud oma vabast ajast.

Peale selle kasutatakse remondi- ja koristustöödel karistust kandvate isikute töökäsi, jutt on neist, kelle karistus on asendatud ühiskondliku tööga ja kes peavad järgima distsipliini. Sel moel täidab muuseum ümberkasvatava asutuse kontrollivat rolli, mis tähendab teatud lisakoormust.

Kivi mõonab, et nad on muuseumina vahel paradoksaalselt saanud „karistada“ selle eest, et on liiga palju ja hästi töötanud. Nii jäädi kolme aasta eest ilma EAS-i toetusest 1,5 miljoni euro ulatuses, mis oleks ära kulunud militaarpargi edasiarendamiseks (ameeriklastelt Hummerid,



MilFest 2020
XII Valga militaarakaloo festival
22. august

- Näidislahingud läbi ajaloo prisma
- Sõjameeste- ja tehnika marss läbi linna
- Eesti kaitseväge orkestri esinemine
- Jõustruktuuride esitlused
- Ivo Linna ja Supernova ning Hellad Velled
- Vanavaralaat ja palju muud huvitavat

Täpsem info: www.isamaalinemuuseum.ee ja www.valga.ee
+372 767 1127, +372 512 1044, valga@isamaalinemuuseum.ee



Foto: Valga vallavalitsus. Üks muuseumitubadest

venelastest helikopterid MI 29, simulatsioon jms). Põhjuseks oli see, et militaarmuuseum teenis liiga palju omatulu, tervelt 40% ehk 78 000 eurot, mis ületas toetusesaajale „lubatud“ normi.

Väsimatu tegevjuht lisab, et koroonaviirusega kaasnenud eriolukord andis tugevalt tunda, sest kanti kahju 31 000 euro ulatuses, mis tuleb kuidagi tagasi teenida. Töötukassalt saadi majandusolukorra parandamiseks 6000 euro ümber. Jällegi jäadi kopsakamast toetusest ilma muuseumi liialt suure omatulu tõttu. Ulatuslikumat riigiabi said koroonakriisi ajal need muuseumid, kelle käive oli 20-40% vahel, militaarmuuseum aga oli olnud tublim. „Eks see teeb nukraks, aga püssi me seepärast kaugetki põõsasse ei viska,“ lubab Meelis Kivi. Üheks unistuseks oleks näitusesaali rajamine, paljudest toredatest pakkumistest näitusi avada on tulnud ära öelda, kuna vastavad ruumid puuduvad.

Tänapäeval tuleb end igati reklaamida, selleks et külastajaid juurde saada, nii käidi mõni aeg tagasi aktiivselt erinevatel messidel Tallinnas, Riias, Kaunases ja mujal – ilma eriliste tulemusteta. Seepeale hakati otsima, kes võiks öieti olla militaarmuuseumi sihtgrupp – kuni jõuti järeldusele, et selleks on militaarset puhkust vajav inimeste grupp. Seejärel hakati kõikvõimalike turismifirmade ja Euroopas toimuvate suurürituste kaudu otsima võimalikke partnereid. Otsa tegi lahti tuure korraldav Traveller, mille giidid said Valgas kohapeal vastava väljaõppe. Edasi toimus koostöö juba sellisel moel, et Travelleri giidid saabusid koos militaarhuviliste grupiga Tallinnast bussiga otse Valgasse ja needsamad giidid viisid ise militaarmuuseumi teemapargis läbi põhjaliku ingliskeelse ekskursiooni, siirdudes edasi Lätti. Välispartnerite arv on seepeale olnud pidevalt tõustel.

„Me ei saa niisama mõnusalt ära elada, vaid oleme sunnitud pidevalt kliente otsima ja neid üles leidma ning potentsiaalsetele külastajatele omi teenuseid pakkuma. Muidu ei püsiks me elus,“ tunnistab muuseumi juht.

Ootamatuid takistusi on tekkinud kuni viimase ajani. Näiteks oli eelmise aasta lõpul tõsine oht, et teemapargile kuuluvat 1944. aasta nõukogude tanki T-34-85 (mille pargi vabatahtlikud said 2017. aastal pärast pikka tööd sõidukorda) sunnitakse sõidukõlbmatuks muutma. Nimelt nägid uued eurodirektiivid relvaseaduse muudatuste kohta ette, et relvaekspositsioon ja tank saavad olla ainult riiklikus muuseumis. Seega kerkis taaskord üles küsimus, et sihtasutus oleks vaja muuseumiks vormistada. Akadeemilisest lahendusest

ei saanud asja, kuid Meelis Kivi juhitud asutus pidi liituma muuseumide infosüsteemi MuIS-ga. Kivi ei varja, et muuseumikogude üle arvestuse pidamiseks loodud veebipõhise keskkonna omandamine oli tillukelele meeskonnale rängaks katsumuseks. Korraga tuli hallata 9000 museaali, neid dokumenteerida, arhiveerida ja kirjeldused internetti üles riputada. Selles osas tuli koroonaviirus appi, suletud uste taga oli aega õppida ja ülimalt mahukas töö ära teha. Peale selle jõudis Meelis Kivi täita oma ammuse lubaduse – koostada ja välja anda trükise: „Valga ja militaaria. Muinasajast esimese nõukogude okupatsioonini“.

Ühtlasi sai lõplikult selgeks, et tavalise muuseumina – puhtalt muuseumipiletiga – ei ole võimalik äraelamiseks piisavalt tulu teenida. Seetõttu ongi viimastel aastatel muudetud kurssi ja keskendunud teemapargile. Reklaamitakse end välja järgmiselt: Valga Militaarmuuseum Teemapark. Nõnda on Kivi sõnul nende tänane põhitegevus laserrelvadel ja rollimängudel, samuti riigikaitseõppel, nende juures toimuvad Valga koolide ja – osaliselt väljasõitadena ja kokkuleppel Kaitseministeeriumiga – teistegi Eesti koolide riigikaitseõppe tunnid, seda täies mahus koos rivitundide ja laskeharjutustega. Siinkohal ei pea vist lisamagi, et Meelis Kivi ise on riigikaitse õpetaja rollis olnud juba 16 aasta jooksul.

Sellele lisanduvad Siseministeeriumi vahendusel läbiviidavad integratsioonilaagrid ja sisejulgeolekulaagrid, samuti Politsei- ja Piirivalveameti pikaajalised koolitustsüklid, kus eri astmete juhid käivad läbi laserlahingutest ning õhtuti toimub videote abil kokkuvõtete tegemine koos prefektide hinnanguga – mismoodi juhiti oma üksust, kui selge oli käsuliin jms. Lisa pakuvad sõjalis-sportliku takistusriba läbimine, ronimisseinad, ajalootunnid metsavendlustest ja palju muud. Kaks territooriumil olevat hoonet on ette nähtud militaarseteks majutuseks, küll mitte üksikisikutele, vaid asutustele broneerimiseks – selleks, et korraldada väljasõidutungeid ja temaatilisi üritusi või lihtsalt aeg maha võtta. Militaarteemapargi õuel asuv kohvik Sinel pakub taskukohase hinnaga maitsevaid roogasid.

Erinevaid tegevusi militaarpargi maa-alal ja väljaspool korraldatakse tõesti arvukalt, üheks võimsamaks on ilmselt elamus Mi8 helikopteris, kus külastajaid võtab vastu piloot ja juhatab mööda metallredelit helikopterisse sisenema – kui vanus võimaldab, siis pakutakse ka pokaali spetsiaalset margiveini. Redel tõmmatakse sisse, uks suletakse



Foto: Valga vallavalitsus. Sõjaväeveok KRAZ 255

ja piloot istub kabiinis juhtpuldil taha. Droonide kaudu tekitatakse ehe simulatsioon lendamisest Valga kohal, iseäranis daamidel on väljudes põhjust õhetada. Meelis Kivi märgib uhkelt, et droonivõimekus on neil jõudnud sellise tasemele, et aidatakse ka kohalikke jõusturktuure ja linna oma droonipiltidega.

Tänavune militaarfestival toob kaasa põnevaid üllatusi

Militaarfestival sai alguse 2009. aastal, kui volikogu kinnitas Milfesti linna üheks tähtsündmuseks. Igal aastal on antud värvikas ülevaade Eesti riigikaitse ja siseturvalisuse ajaloost ning tänapäevast läbi erinevate tegevuste kogu perele. Traditsiooniliseks on muutunud vanavara- ja käsitöölaad, militaarlaval on kolmel korral esinenud ansambel Smilers, sel aastal astub 22. augustil kontserdiga „Tähed militaartaevas“ üles Ivo Linna koos Supernovaga ja Hellad Velled.

Varasemalt on festivali raames korraldatud teisigi projekte, näiteks toimus 2014. aastal samaaegselt militaargrafi festival, kus kunstnikud esitasid oma nägemuse Eesti sõjamehe kujunemise loost, kaunistades kolmepäevase programmi jooksul seinad erinevate maalingutega. Kaugemad külalised olid seejuures Aust-raaliast ja kogu rahvusvaheline seltskond nautis oma tööd väga.

Meelis Kivi räägib, et tänavuse festivali osas on kava koos, kokkulepped on sõlmitud Daugavpils ja Riia esindajatega, kes on luba-

nud kaasa võtta põneva paketi nii peaparaadi jaoks kui ka üritusteks linnapargis. Näiteks osaleb festivalil militaarkloun – selline tegelane omavat suurt populaarsust Lätis ja Leedus korraldatavatel sarnastel üritustel. Samuti mängitakse ühiste jõududega maha 1812. aasta Vene-Prantsuse sõjaaegne näidslahing. Kõik see nõuab kooskõlastusi ametkondadega, kuna tegevused toimuvad, nagu alati, relvadega.

Kuna Valga on mitmekeelne linn ja festival ise rahvusvaheline, siis mõeldakse ka teiskeelse publiku peale. Enne lahinguid tulevad esitamisela 18. sajandi vene romansid, küllap kuuleb kontserte teisteski keeltes.

Omalt poolt võin täie kindlusega kuulutada, et nii muuseum ise kui ka militaarteemapark annavad oma eksponaatide rohkuse ja mooduse ning innovaatsilisusega silmad ette paljudele paremini rahastatud muuseumidele. Mitte ilmaasjata ei nimetata seda Baltimaade põnevaimaks sõjandusteemapargiks, seda väidet võib laiendada kogu Euroopa peale. Päril kindlasti ei piisa ühekordsest külastusest, vaid minna tasub uuesti ja võtta pere või sugulased kaasa. Kui mitte varem, siis kindlasti 22. augustil, kui kogu linn koos külalistega elab festivalilainel ja kaasalöömist jagub kõigile. Kohtumiseni Valgas Milfestil 2020!

Kuido Merits

Juuli algul tutvustas Meelis Kivi militaarteemapargi muuseumi väljapanekut Mart Sanderile, kes soovis tutvuda sobivate võttepaikade ja militaarsete objektidega oma ajaloolise draamasarja „Litsid“ järgmiste seeriatega jaoks. Koos käidi vaatamas ka Valga vallas Sooru küla külje all asuvat lahingupaika. Foto: Valga vallavalitsus. Fotol Mart Sander ja Meelis Kivi



Kuidas unistada tööst?

Minu legendaarne küsimus: millist tööd teeksid siis, kui sul poleks mingeid piire, on saanud paljude mu klientide jaoks elu murdepunktiks. Algul ehk küll ebalevalt, aga siis üha julgemalt hakkavad inimesed mõtlema oma tugevuste ja unistuste peale. Vahel meenub neile, et samadest asjadest on nad mõtisklenud ka lapsena, aga siis tuli elu peale või ei jagunud julgust. Muidugi on hirmutav mõelda, et kui nüüd hakkangi muutust ellu viima ja teostan oma salamõtte, kuidas ma läbi kukun? Hirm kaob, kui su ümber on inimesed, kes sind igal sammul toetavad ja aitavad takistusi ületada. Just selline on juba 27 aastat Eestis tegutsenud Johannes Mihkelsoni Keskuse koolitusprojektide eripära. Selles programmis saab igaüks olla tema ise ja kasutada kogu vajaminevat tuge oma eneseteostuse teekonnal.

Koolitusprogrammis on suur rõhk eneseanalüüsil. Mitmed osalejad on rõhutanud, et alguses tundus see neile ebamugav mõte – rääkida endast ja kuulata teisi. Aga õige pea sai sellest rituaal, millest ei raatsitud ilma jääda.



Foto: erakogu, Tiina Saar-Veelmaa

Lisaks eneseanalüüsile, on karjääriteekonna oluliseks punktiks võimaluste nägemine ja leidmine. Sageli pelgavad tööotsijad, et võimalus tähendab iga pakutava töö vastuvõtmist. Johannes Mihkelsoni Keskuse programmis seda hirmu pole. Eesmärk on leida valdkondi ja disainida karjääristiil, mis eeskätt ennast rahuldab ja rõõmustab. Enamus inimesi ei tea, et on olemas kaheksa erinevat karjääristiili ja edutamine pole kaugeltki ainus võimalus erialaselt areneda. Mõne jaoks istub rohkem asjade süvitsi pusimine, teine vajab vaheldust ja võimalusi, kolmandal on elustiili ettevõtja geen, mis vajab realiseerimist.

Enamus koolitusprogrammi läbinud mõnavad, et koolitus andis neile uue hingamise ja palju mõnusat enesekindlust. Ma olen kõige eriskummalisematest ja liigutavamatest äriideedest kuulnud just Johannes Mihkelsoni Keskuse koolitusgruppides. Üks meie kursulane hakkas tootma vanadest kändudest stiilseid valgusteid, teine enesehinnangut tõstvaid rõivaid, kolmas aga võttis julguse kokku

ja liikus oma kunagisele unistuste erialale. Ka peale eneseanalüüsi ja võimaluste kaardistamist ei jää kursuselased ükski, vaid saavad nii täiendõpet kui praktikat.

Jah, eestlased on tööusku rahvas: kohusetundlik, enesekriitiline ja töökas. Kahjuks viib see meid sageli rappa, teisisõnu läbipõlemiseni, kui me oma tööelu tasakaalukalt ja läbimõeldult ei kavanda. Nii kannatame ise, aga ka meie lähedased. Kuidas teada, et vajan arengumüksu nõustamise või koolituse näol. Lihtne. Kui kordki oled mõelnud, et ei taha hommikul tööle minna, või on tunne, et ei tee õiget asja, või unistused on totaalselt teistsuguseid kui tegelikkus. See on märk, et väärivad unistamist eneseteostusest ja sammhaaval sennapoole liikumisest. Inimesed, kes saavad teha seda, mis neil hästi välja tuleb ja mida nad naudivad, muudavad maailma paremaks paigaks ja aitavad särada ka inimestel enda ümber.

Tiina Saar-Veelmaa,
psühholoog, koolitaja

Parmu Ökokülas kasvatatakse väga seeni

Aastal 2017 tuli Hargla kandis asuva Parmu Ökoküla eestvedaja Kalev Raudsepp kogukonna ette pöörase mõttega hakata kasvatama šiiitake seeni, kuid suurt vaimustust see esialgu teistes ei tekitanud. Kalev tuli seenekasvatuse ideele peale Garikase külastemaja külastust Lätis Kurzeme südames, kus perekond on šiiitake seentega aastaid tegelenud. Mõte hakkas idanema ja veel samal aastal korraldasime kogukonnaga õppereisi Kurzeme kanti, et kohapeal seenekasvatusega tutvuda.

2018. aastal nakatasime esimesed tuhat seenepakku. Nakatamise liini käima saamine oli alguses vaeviline, sest töövõtted tuli selgeks teha. Kui esimestel päevadel suudeti nakatada ligi 70 pakku, siis viimastel tööpäevadel kerkis tootlikkus enam kui saja pakuni. Iga päev oli ametis korraga viis inimest: üks puuris pakku-desse augud, kaks täitsid need mütseeliga ja kaks inimest katsid augud kinni. Kõik ei läinud alati plaanipäraselt. Tegemise käigus saime tunda ka kergeid tagasilööke, nt vihmast niiskete palkide nakatamisel tuli pakud uuesti katta. Pakud on asetatud endisesse mõisaparki, kus need saavad loomulikus looduslikus keskkonnas kasvada, saades parasjagu päikest ja vihma.

Tänavu juunis oli nakatatud 2500 pakku, esimesed korjed tehtud ning maitseelamused saadud. Lisaks headele maitseomadustele ja huvitavale tekstuurile on šiiitake väga kasulik organismile. Šiiitake seened on hinnatud nii rikkaliku maitse ja aroomi kui ka tervisele kasulike omaduste tõttu. Šiiitake sisaldab kõiki inimesele olulisi aminohappeid (13–18% selle kuivkaalust on valk) ning rohkelt mineraale ja vitamiine, toetades seeläbi immuunsüsteemi. Mineraalainetest on seentes seleeni, rauda, valku. Sellel on allergiavastane toime, mis aitab võidelda kõrge vererõhu, vähi ja kasvajatega. Šiiitakel on teisi seeninfektsioone ja viiruseid tõrjuv toime. Seda seent on kasutatud loodusliku antibiootikumina, kõrge kolesterooli vastu, maksahaiguste raviks (nt hepatiiti ja tsirroosi), üldise immuunsüsteemi toetajana ning diabeedi raviks.

Šiiitake on ennekõike tuntud aasiapärasest köögis, neid saab süüa nii kuivatatult kui värs-

kelt. Kuivatatud seentel on võrreldes värsketega tunduvalt tugevam lõhn ja maitse. Kuivatatud seeni tuleb enne toidu valmistamist külmas vees leotada (seene maht paisub vees 10 korda). Vett, milles seeni leotatud, ei tasu ära visata, see sobib hästi puljongite, kastmete vms maitsestamiseks. Šiiitake maitse meenutab kohati suitsuliha, mistõttu võib isegi lihasööja nii-öelda ära petta.

Värsketel šiiitake seentel on kergelt mullane lõhn ja metsaseente maitse. Tekstuuri on seen puraviku ja sirmiku vahepealne. Viljaliha on sama tihke nagu puravikul, kuid jääb praadides sama hõrguks nagu sirmik või šampinjon. Praadimisel kasutatakse ainult kübarat, sest seeneljal on puine ega küpse ilusti läbi. Seenejalgu võib omakorda kuivatada ja jahvatada ning kasutada suppides, kastmetes või hoopiski kosmeetikas (nahahoolduses ja -ravis).

Šiiitake kübarat saab suurepäraselt praadida nagu sirmikutki jahu ja munaga. Küpsedes ei aja need seened vett välja, nii et lühikesest kuumutamist piisab täiesti. Veel lihtsam viis on seened hakkida, lihtsalt pannil praadida ning maitsestada soola ja pipraga. Praetud seentele võib lisada soovi korral ka paar muna ja läbi segada. Nii saab perele eriti lihtsalt toitva ja maitstva eine.

Tööd ja ootamatusi šiiitake seente kasvatamisel jagub kuhjaga. Loomulikus keskkonnas seeni kasvatada on keeruline. Ilm mõjutab saagikust. Põuasel perioodil tuli ehitada korralik vihmatusüsteem, et vastväljunud seened pakul ära ei kuivaks. Saak on vaja kiirelt ära korjata, muidu seened vananevad.

Meil on meeskond väike, peale meie pere tegeleb seentega veel paar kogukonna inimest. Korjamine toimub käsitsi, töötlemistoiminguid oleme teostanud Hargla kogukonnaköögis. Seal on selleks soodsad tingimused: külmikud, kuivatid, veski ja muu vajalik.

Turundame üle Eesti, hea koostöö on Eesti Seenefarmi ja Väeiviljadega. Samas ootame ka teisi seenehuvilisi meilt seeni ostma! Lisainfo saab telefonidelt 57404717, 5054948.

Jandra Mölder, ökoküla elanik



Foto: erakogu. Esimene saak saadi juba juunis.



JMK JOHANNES MIHKELSONI KESKUS

Tööotsija*, kutsume Sind tasuta koolitusele
Samm unistuste töökohani (111 h),
kus saad teada rohkem enda võimaluste ja töötuuri kohta ning julgust teha hõid valikuid

Koolituse osad on:

1. Ettevalmistus töötavaks (34 tundi)
2. Töötavaks (hõõrdrengi) meetodi (18 tundi)
3. Tööõigus (12 tundi)
4. Tööelu planeerimine ja suhted töökohal (18 tundi)
5. Töökuul (30 tundi)

Soovi korral võimalus minna tööpraktikale sobivas ettevõttes, samuti võimalus minna erialasele kursusele ja saada tasuta nõustamist psühholoogilise, karjäär-, õiguse- ja võrdustamise kogu koolitus on TASUTA. Transpordikulud kompensatakse, koolitus on tasuta toetustega ja päevastipendium ning vajadusel lastehoid.

Projekti eesmärk:
* noored vanuses 16-26 a. kes hetkel ei õpi ega tööta
Tööotsijad vanuses alates 27 a. ja peavad olema töötuud ühised vaimu- ja füüsilised.

Infotund toimub 11. august 2020 kell 11:00. Vajalik ette registreerimine!
Kontakt 56 62 44 41 või liia linno@jmk.ee
Asukoht: Valga, Tiina Loomemajas (Valga, Lai tn 19)
Vaata ka meie kodulehte www.jmk.ee

Projekti "Töökoht igale" toetab Euroopa Sotsiaalfond ja partneriavalid:

Võru linn Valga vald Cheppa vald Setomaa vald Rõuge vald Kanepi vald

KOTUSSÕ ÜÜLAAT

1. augustil Hargla Kooli lähisel männimetsas
KELL 20.00 — LAADA ALGUS
KELL 22.00 — ÖÖKONTSERT **Marek Sadam**

LAADALE SISSEPÄÄS JA ÖÖKONTSERT 1€

VAATA LÄHEMALT WWW.KOTUS.EE

LAADALE SISSEPÄÄS JA ÖÖKONTSERT 1€

VAATA LÄHEMALT WWW.KOTUS.EE

LEADER

Tänuväärne toetus: Kõrvaldus- ja arenguprojektid

Vallavalitsuse veerg

Valga Vallavalitsusel toimus 8. juunist - 1. juulini kaks erakorralist ja kaks korralist istungit. Olulisemad otsused olid:

Eraldada toetust:

1. mittetulundusühingute kultuurialastele projektidele kokku 6 834 eurot.

2. Huvitegevuse toetusfondist:

- mittetulundusühingule käsipalliklubi KÄVAL toetust 2 399 eurot;
- mittetulundusühingule VALGA MOTOKLUBI toetust 6000 eurot;
- mittetulundusühingule „Motoklubi K&K” toetust 6000 eurot.

3. Noorte omaalgatuslikele projektidele:

- „Loov rõdu” läbiviimiseks 291,25 eurot;
- „Lähme karditama” läbiviimiseks 281 eurot;
- „Noorte kanuumatk” läbiviimiseks 465 eurot;
- „Seiklus põgenemistoas” läbiviimiseks 310 eurot;
- „Tõlliste noorte huviala võimaluste edendamine” läbiviimiseks 284,80 eurot;
- „Keskkonnanädal” läbiviimiseks 357,58 eurot.

4. Spordiürituste korraldamiseks:

- VALGA TURNIIRIBRIDŽI ja MÄLU-MÄNGU KLUBI 100 eurot;
- Spordiklubi „Maret-Sport” 500 eurot;
- Valga Maleklubi 60 eurot;
- MTÜ Spordiklubi Valga-Valka 150 eurot;
- Valga lauatenise ja koroona klubi 125 eurot.

5. Kogukonna arengu projektidele (esitamise tähtpäevaga 20.05.2020) kokku 8170 eurot.

6. taotlustele kohaliku omaalgatuse programmist:

- Taheva Valla Külade Seltsile projekti

„Toidu transpordiga seotud vahendite soetamine Hargla kogukonnaköögile” omafinantseeringu katmiseks - 413 eurot;

- Taheva Valla Külade Seltsile projekti „Kotussõ uma üülaat 2020” omafinantseeringu katmiseks - 276 eurot;
- Karula Muinsuskaitse Seltsile projekti „Karula kihelkonna ajalugu tutvustava püsinäituse loomise esimene etapp” omafinantseeringu katmiseks - 440 eurot.

7. Omafinantseeringuks MTÜ-le Hargla piirkonna sõbrad (registrikood 80562640) SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse kalanduse programmist toetust saanud projektile „Mustjõe kalapäev 2020” - 483,94 eurot.

Eraldada omaosaluse katteks 2020. aasta hajaasustuse programmi taotluste rahastamiseks täiendavalt 1293,88 eurot.

Rahastada tingimuslikult tähtajaga 17. aprill 2020 hajaasustuse programmi esitatud 28 taotlust summas 79 688 eurot, 88 senti.

Eraldada sporditegevuse pearaha Valga valla spordiklubidele kokku: 32143,23.

Kuulutada välja avalik konkurss Tsirguliina Kooli direktori 1. augustist 2020 vabaneva ametikoha täitmiseks.

Edastada vallavolikogule:

- määruse „Kohanime määramise kord” eelnõu;
- riigihanke „Koduloomade varjupaigatteenuse osutamine Valga vallas 2020-2023” korraldamise eelnõu;
- „Valga valla ametiasutuste struktuuri ja teenistuskohade koosseisu kinnitamine” muutmise eelnõu;
- „Valga valla 2019. aasta konsolideerimisgrupi majandusaasta aruande kinnitamine” eelnõu.

Rohkem infot Valga valla kodulehel.

Volikogu veerg

Valga Vallavolikogu I koosseisu 34. istung toimus 19.06.2020 ja erakorraline 35. istung 03.07.2020 Valga raudteejaama muuseumiruumis. Istungitel otsustati:

- Kinnitada Valga valla 2019. aasta konsolideerimisgrupi majandusaasta aruanne.
- Kinnitada Valga valla ametiasutuste, Valga Vallavolikogu Kantselei ja Valga Vallavalitsuse struktuur ja teenistuskohade koosseis.
- Delegeerida vallavalitsusele muudatuste tegemine Valga Vallavalitsuse struktuuris ja teenistuskohade koosseisu volikogu poolt jooksva eelarveaasta jooksul kehtestatud palgafondi piires.

Lubada Valga Vallavalitsusel:

- korraldada riigihange „Valga linnas, Tartu-Pikk tänava ringristmiku projekteerimine ja ehitamine”;
- korraldada riigihange „Koduloomade varjupaigatteenuse osutamine Valga vallas 2020-2023”.
- Kehtestada „Kohanime määramise kord” eesmärgiga jaotada pädevus kohanimeseaduses kohalikule omavalitsusele pandud ülesannete täitmisel ja määrata kohanime määramise eelnõu avalikustamise kord Valga vallas.

Määrata Valga Vallavolikogu esindajaks:

- Valga Kaugõppegümnaasiumi hoolekogus Vilju Arna;
- Valga Priimetsa kooli hoolekogus Vladimir Baranov.

Salajase hääletuse tulemusel valiti vallavolikogu komisjonide esimehed ja aseesimehed alljärgnevalt:

- hariduskomisjoni esimees Siiri Reiljan, aseesimees Lauri Drubin;
- rahanduskomisjoni esimees Viktor Mägi, aseesimees Enno Kase;
- kultuuri-, spordi- ja noorsootöökomisjoni esimees Julia Belova, aseesimees Vladimir Baranov.

- Tutvustati vallavara (Lembitu 2, Valga linn) müügi lisatingimusi ja vastati volikogu liikmete küsimustele. Ettekandja asevallavanem Toomas Peterson.
- Vastati volikogu liikmete arupärimisele seoses projekti „Valga valla Karula-Lüllemäe Tervise- ja Spordikeskuse liikumisradade arendamine” toetuse tagasinõudega. Vastaja asevallavanem Mati Kikkas.

Puurvesi
PUURKAEVUD
www.puurvesi.ee

- Puurkaevude ja maasoojus-puuraukude puurimine, projekteerimine ning hooldus.
- Vee- ja kanalisatsioonitorustiku rajamine, reoveemahutite, septikute, biopuhastite, süvaveepumpade ja veefiltrite paigaldus ning hooldus.

+372 5569 4310; taavi@puurvesi.ee

Vanametalli KOKKUOST
ALATI HEAD HINNAD
5198 1222
PETSERI 38A, VALGA
www.tolmets.ee

METSAINVEST
www.metsainvest.ee

KASVAVA METSA OST KINNISTUTE OST PÖLLUMAA OST

Vallikraavi 2, Tartu +372 55 40 150
info@metsainvest.ee metsainvest

KÜTTEKOLDED ja KORSTNAD KORDA!

Tellige varakult kütteseadmete puhastus ja remonttööd!

Valga Tuletõrjehing

- Korstnapühkimisteenus tolmuimejaga
- Pottsepatööd (korstnad, pliivid, ahjud jne)
- Kortermajade ventilatsioonisüsteemi puhastamine
- Tulekustutite ja suitsuandurite kontroll, hooldus, müük

Valga, Puistee 2, E-R 8-17
Tel 5333 5233, 766 1009 ja 521 0357
valga.tuletorje@gmail.com

VALGA BETOON

Vajad betooni? Meie aitame!
AASTARINGSELT!

VILJANDI TN. 82C, VALGA +372 5883 9223 info@valgabetoon.ee, www.valgabetoon.ee

PUURKAEVUMEISTRID

Puurkaevude ja -aukude projekteerimine, puurimine ning likvideerimine. Vee- ja kanalisatsioonitorustike, septikute ja süvaveepumpade paigaldus.

Lisainfo tel 52 69 604
www.puurkaevumeistrid.ee

OSTAME PÖLLU- JA METSAMAAD

Oleme suurim eramaa omanik Valgemaal ning tegutsenud üle 21 aasta

ANTS ERIK / 50 91 575

METSATERVENDUSE

Metsakeskus.ee

Ostame kasvavat metsa, põllumaad ja metsakinnistuid hinnaga kuni 10 000 eurot/ha. Kinnistud võivad olla tehtud raietega või asetseda piiranguvööndis. Tel: 56 111 900

www.EST-LAND.ee

OÜ ETEST PR

ostab metsa- ja põllumaad.
Tel 50 45 215, 51 45 215,
info@est-land.ee

FOREST RESERVES

OSTAME METSAKINNISTUID, KASVAVA METSA RAIETÕIGUST, PÖLLUMAAD KOOS METSAGA

+372 515 6858
info@forestreserves.ee
www.maa.ee

STONE AND CRYSTAL

Pottsepatööd
Loodusehitus
Üldehitus

HELISTA! +372 567 514 68

www.stoneandcrystal.ee

TÕRVA TULE-PÄEVAD 2020 23.-26. JUULI

23.-26. JUULI TASUB VEETA TÕRVAS, SEST TOIMUMAS ON TAAS TÕRVA TULE-PÄEVAD, NELI PÄEVA TÄIS ERIPALGELISI KULTUURI-, SPORDI- JA VABAAJASÜNDMUSI NII NOORELE KUI VANALE, NII SUURELE KUI VÄIKESELE.

TULE-PÄEVADE KULMINATSIOONIKS ON 25. JUULI ÕHTUL TOIMUV TÕRVA TULEDE ÖÖ, KUS TÕRVA KESKLINNAS, ÜMBER VESKIJÄRVE LOOKLEVAL VALGUSKUNSTI- JA MUUSIKARAJAL SAAB NÄHA AINULAADSEID VALGUSINSTALLATSIOONE, KUULATA MAAGILISI HELISID NING PÕLEMA SÜÜDATAKSE SUURIM LÖKE, MIDA EESTIS SEL AASTAL NÄHTUD.

NELJAPÄEV, 23.07.2020

- 21.00 LÖKKEÕHTU ELAVA MUUSIKAGA VANAMÕISA JÄRVE ÄÄRES
- 22.00 TÕRVA VI RATTAOÕ ALGUS VANAMÕISA JÄRVE ÄÄREST
- 22.00 TÕRVA ASTRONOOMIAKLUBI JUPITERI JA SATURNI TELESKOOBIVAATLUS LINNASILDI KÕRVAL KAARLIMÄE TÄNAVA LÕPUS (TOIMUB PILVITU ILMA KORRAL)
- 23.30 ÖÖKINO VESKIJÄRVE ÄÄRES TÕRVA AHJU JUURES (VIHMASAJU KORRAL KESKVÄLJAKUL MÖKI TELGIS)

REEDE, 24.07.2020

- 8.00-18.00 LAAT SÕPRUSE PARGIS
- 15.00 VELLO JASKA RAAMATUESITLUS „SEAL, KUS EMAJÕGI VOOLAB“ PIKASILLA KÕOLIMAJAS
- 18.00 HOOVIFESTIVAL LASTELE TÕRVA AVATUD NOORTEKESKUSE JUURES
- 18.00 ORIENTEERUMISMÄNG LASTELE TÕRVA AVATUD NOORTEKESKUSE JUURES
- 18.00 ORELIKONTSERT „BAROKIST BIITLITENI“ TAAGEPERA KIRIKUS (TASULINE)
- 18.00 ASTRONOOM ELMO TEMPELI LOENG „UNIVERSUM LÄBI ASTRONOOMI PILGU“ PUBI JUUDASES
- 18.00 TONDISAARE SIMMAN
- 19.00 TANTSUÕHTU „TOOMAS ANNI 35 AASTAT LAVAL“ TÕRVA TANTSUMÄEL (TASULINE)
- 22.00 – 01.00 PUBI JUUDAS TULEB VÄLJA „ÖÖPULSS“ KESKVÄLJAKUL MÖKI TELGIS

LAUPÄEV, 25.07.2020

- 8.00-16.00 LAAT SÕPRUSE PARGIS
- 10.00 SUP JOOGA RIISKA JÄRVEL (TASULINE, EELREGISTREERIMISEGA)
- 11.00-15.00 VABA LAVA KESKVÄLJAKUL MÖKI TELGIS
- 11.00-15.00 KODUKÖÖKIDE KOKKUTULEK KESKVÄLJAKUL
- 11.00 PUNASE RISTI, PÄÄSTEAMETI, POLITSEI, KAITSELIIDU JA MAANTEAMETI OHUTUSPÄEV KESKVÄLJAKUL
- 11.00-16.00 PÄÄSTJATE VÕISTLUS: TÕRVA FIREFIGHTER CHALLENGE KESKVÄLJAKUL
- 12.00 JOOKSURATTAVÕISTLUS LASTELE KESKVÄLJAKUL
- 13.00 3X3 TÄNAVAKORVPALL KESKVÄLJAKU MÄNGUDE ALAL
- 16.00 HÖBELUSIKATE ÜLEANDMINE VASTSÜNDINUTELE KESKVÄLJAKUL MÖKI TELGIS
- 18.00-20.00 VEINIKOOLITUS KESKVÄLJAKUL MÖKI TELGIS (TASULINE, EELREGISTREERIMISEGA)
- 20.00 MUST KÕUTS 15. MODERN TALKING RELOADED JT UDUMÄE PUHKETALUS (TASULINE, PIIRATUD ARV PILETEID)
- 22.00-01.00 TÕRVA TULEDE ÖÖ – VALGUSKUNSTI- JA MUUSIKARADA ÜMBER VESKIJÄRVE
- 22.00 MÖK – MUNITSIPAALÖÖKLUBI KESKVÄLJAKUL
- 22.00 VALGUSTATUD PAATIDEGA SÕIT VESKIJÄRVEL (TASULINE, EELREGISTREERIMISEGA)
- LASTELE BATUUDID, KARUSSELL JA LASTERONG (TASULINE)

PÜHAPÄEV, 26.07.2020

- 10.00 SUP JOOGA RIISKA JÄRVEL (TASULINE, EELREGISTREERIMISEGA)
- 11.00 RIISKA JÄRVE HEATEGEVUSJOOKS
- 11.30 RANNAVÕRKPALLI VÕISTLUS SEGAPÄARIDELE RIISKA JÄRVE ÄÄRES
- 12.00 SUP POLO RIISKA JÄRVEL (TASULINE, EELREGISTREERIMISEGA)
- 12.00 DISCGOLFI PAARISMÄNG TÕRVA DISCGOLFI RAJAL (TASULINE, EELREGISTREERIMISEGA)

TULE-PÄEVADEL KUULA TÕRVA RAADIOT
SAGEDUSEL 90,0MHZ

ÜRITUSED, KUS POLE PILETIINFOT MÄRGITUD, ON TASUTA!
PROGRAMM VÕIB MUUTUDA. VAATA VIIMAST INFOT FB.COM/TORVATULEPAEVAD VÕI TORVA.EE